

Nr 4

Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om handläggning av vissa ärenden angående ersättning enligt lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring m. m.; given Stockholms slott den 28 december 1972.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, föreslå riksdagen att bifalla de förslag om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

SVEN ASPLING

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag om en decentralisering av handläggningen i första instans av sjukersättningsärenden inom yrkesskadeförsäkringen m. m. från riksförsäkringsverket till de allmänna försäkringskassorna. Kungl. Maj:t föreslås få bemyndigande att förordna om överflyttning till försäkringskassorna av ärenden angående sjukersättning enligt lagen om yrkesskadeförsäkring m. fl. författningar. För att försäkringskassorna skall hinna anpassa sig till de nya arbetsuppgifterna förutsätts i förslaget att överflyttningen sker successivt.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 1973.

1 Förslag till

Lag om handläggning av vissa ärenden angående ersättning enligt lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring m. m.

Härigenom förordnas som följer.

1 § Konungen får förordna att allmän försäkringskassa skall i riksförsäkringsverkets ställe handlägga ärende angående sjukpenning eller annan ersättning enligt 11--15 §§ och 18 § lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring samt 6 § 1 och 2 mom. och 22 a § militärsättningsförordningen (1950:261). Motsvarande skall gälla ersättning enligt 17 § lagen om yrkesskadeförsäkring och 6 § 4 mom. militärsättningsförordningen i vad avser vårdbidrag som utgår i samband med sjukpenning.

Förordnande enligt första stycket får meddelas även i fråga om ärenden enligt annan författning än sådan som nämnts där om ärendet gäller ersättning som avses i första stycket och författningen alltjämt är gällande vid tidpunkten för förordnandet.

Vad i lagen om yrkesskadeförsäkring, militärsättningsförordningen eller annan författning föreskrives om riksförsäkringsverket skall i fråga om ärende som omfattas av förordnande enligt första stycket i tillämpliga delar gälla allmän försäkringskassa, om ej annat följer av 3-7 §§ eller annan särskild bestämmelse.

2 § Ärende skall handläggas av den allmänna försäkringskassa, hos vilken den skadade är inskriven eller skulle ha varit inskriven, om han uppfyllt åldersvillkoret i 1 kap. 4 § lagen (1962:381) om allmän försäkring. Är den skadade icke och skulle han ej heller under nämnda förutsättning ha varit inskriven hos allmän försäkringskassa, skall ärendet handläggas av försäkringskassan i den ort, där skadan inträffat eller yppats. Kan ej med stöd av vad nyss sagts avgöras var ärendet skall handläggas skall det handläggas av Stockholms läns eller, när det gäller sjöman, av Göteborgs allmänna försäkringskassa.

Anmälan om skada skall göras till den allmänna försäkringskassa som enligt första stycket har att handlägga ärendet.

3 § Fråga om utbyte av sjukpenning och barntillägg mot engångsbelopp enligt 30 § lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring och 21 § militärsättningsförordningen (1950:261) skall handläggas av riksförsäkringsverket. Det åligger allmän försäkringskassa att utan dröjsmål underrätta riksförsäkringsverket om ärende i vilket sådan fråga kan uppkomma.

4 § Har skadad från allmän försäkringskassa uppburit ersättning enligt 2 eller 3 kap. lagen (1962:381) om allmän försäkring men hade ersättningen rätteligen bort avse ersättning för yrkesskada eller kroppsskada ådragen under militärtjänstgöring eller annan verksamhet, skall ersättningen avdragas från ersättning som tillkommer den skadade enligt vad

därom är föreskrivet. Ersättning som avdrages tillgodoföres kassans medel för den obligatoriska sjukförsäkringen.

5 § Talan mot beslut av allmän försäkringskassa i ärende som omfattas av förordnande enligt denna lag föres hos riksförsäkringsverket genom besvär.

Riksförsäkringsverket får även utan att talan föres taga upp sådant ärende till prövning.

6 § Mot riksförsäkringsverkets beslut föres talan hos försäkringsdomstolen genom besvär.

Riksförsäkringsverkets beslut får underställas försäkringsdomstolens prövning, om det för enhetlig lagtolkning eller rättstillämpning är av synnerlig vikt att saken prövas av domstolen eller eljest särskilda skäl föreligger för sådan prövning.

7 § *Besvärshandling skall tillställas den myndighet som meddelat beslutet.*

Den omständigheten att besvärshandlingen tillställts den myndighet, som har att pröva besvären, utgör ej hinder för att besvären tages upp till prövning, om handlingen kommit in före besvärstidens utgång.

Allmän försäkringskassas och riksförsäkringsverkets beslut länder till omedelbar efterrättelse, om ej annat föreskrivits i beslutet eller bestäms av myndighet som skall pröva detta.

8 § Riksförsäkringsverket får meddela de närmare föreskrifter som kan föranledas av förordnande enligt 1 §.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1973. Lagen tillämpas ej på skada som inträffat före ikraftträdandet. Förordnande med stöd av lagen som avser ärende enligt lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring får dock även omfatta skada, som inträffat högst 90 dagar före förordnandets ikraftträdande och ej slutreglerats enligt 11 § lagen om yrkesskadeförsäkring.

2 Förslag till

Lag om ändring i reglementet (1961:265) angående förvaltningen av riksförsäkringsverkets fonder

Härigenom förordnas, att 2 § reglementet (1961:265) angående förvaltningen av riksförsäkringsverkets fonder skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Yrkesskadeförsäkringsfondens inkomster utgöres av försäkringsavgifter enligt 38 och 39 §§ lagen om yrkesskadeförsäkring samt tillägg som föranledas av tillämpningen av lagen om krigsförsäkring för sjömän m. fl.;

återbetalda belopp enligt 12 § andra stycket lagen om försäkring för olycksfall i arbete och 51 § andra stycket lagen om yrkesskadeförsäkring; bötesmedel enligt 34 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete;

kapitalbelopp, som inflyta vid inköp i riksförsäkringsverket av livräntor enligt 10 § lagen angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete eller på grund av verkets övertagande jämlikt 35 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete samt 54 och 55 §§ lagen om yrkesskadeförsäkring av annan åvilande skyldighet att utgiva ersättning i anledning av olycksfall eller sjukdom; samt

räntor och annan avkastning.

Yrkesskadeförsäkringsfondens utgifter utgöres av ersättningar och andra kostnader, som i anledning av inträffade skadefall skola utbetalas av riksförsäkringsverket på grund av obligatorisk försäkring enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar, lagen om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer, lagen om yrkesskadeförsäkring och lagen om krigsförsäkring för sjömän m. fl., ävensom kostnader för omreglering, förhöjning och värdesäkring av ersättningar enligt dessa lagar;

Yrkesskadeförsäkringsfondens utgifter utgöres av ersättningar och andra kostnader, som i anledning av inträffade skadefall skola utbetalas av riksförsäkringsverket *eller allmän försäkringskassa* på grund av obligatorisk försäkring enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar, lagen om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer, lagen om yrkesskadeförsäkring och lagen om krigsförsäkring för sjömän m. fl., ävensom kostnader för omreglering, förhöjning och värdesäkring av ersättningar enligt dessa lagar;

¹ Senaste lydelse 1971:288.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

ersättningar, som skola utbetalas av riksförsäkringsverket på grund av övertagande jämlikt 10 § lagen angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete, 35 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete samt 54 och 55 §§ lagen om yrkesskadeförsäkring av annan åvilande ersättningskyldighet;

belopp, som av riksförsäkringsverket eller eljest återbetalas på grund av att för mycket influtit till verket i försäkringsavgift eller tillägg som i första stycket sägs;

belopp, som skola utbetalas för bestridande av förvaltningskostnader enligt 39 § andra stycket lagen om yrkesskadeförsäkring; samt

belopp, som utbetalas till följd av vad nedan i 3 § stadgas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1973.

3 Förslag till

Lag om ändring i förordningen (1954:249) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under tjänstgöring i civilförsvaret

Härigenom förordnas, att i 3 § förordningen (1954:249) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under tjänstgöring i civilförsvaret ordet "riksförsäkringsanstalten" skall bytas ut mot "riksförsäkringsverket".

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1973.

4 Förslag till

Lag om ändring i förordningen (1954:250) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under vistelse å anstalt m. m.

Härigenom förordnas, att i 3 och 10 §§ förordningen (1954:250) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under vistelse å anstalt m. m. ordet "riksförsäkringsanstalten" skall bytas ut mot "riksförsäkringsverket".

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1973.

5 Förslag till

Lag om ändring i förordningen (1954:247) om ersättning av statsmedel vid olycksfall, som till följd av krigsåtgärd drabba sjömän m. fl.

Härigenom förordnas, att i 2 § förordningen (1954:247) om ersättning av statsmedel vid olycksfall, som till följd av krigsåtgärd drabba sjömän m. fl. ordet "riksförsäkringsanstalten" skall bytas ut mot "riksförsäkringsverket".

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1973.

6 Förslag till

Lag om ändring i förordningen (1954:248) om ersättning av statsmedel vid olycksfall, som till följd av krigsåtgärd drabba fiskare

Härigenom förordnas, att i 3 § förordningen (1954:248) om ersättning av statsmedel vid olycksfall, som till följd av krigsåtgärd drabba fiskare ordet "riksförsäkringsanstalten" skall bytas ut mot "riksförsäkringsverket".

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1973.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 28 december 1972.

Närvarande: Statsministern PALME, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, MOBERG, BENGTTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Aspling, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *decentraliseringsåtgärder rörande yrkesskadeförsäkringen m. m.* och anför.

Inledning

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallades den 27 maj 1971 sakkunniga med uppdrag att se över yrkesskadeförsäkringen m. m. och lägga fram förslag till ny lagstiftning på området. De sakkunniga antog benämningen yrkesskadeförsäkringskommittén.¹ Kommitténs uppgift skulle bl. a. vara att utarbeta förslag till en överflyttning av yrkesskadeförsäkringsärendena i första instans från riksförsäkringsverket till de allmänna försäkringskassorna och i den mån det befanns lämpligt lägga fram förslag till partiella decentraliseringsåtgärder redan innan arbetet i övrigt slutfördes.

Kommittén avlämnade i augusti 1972 delbetänkandet *Decentraliseringsåtgärder rörande yrkesskadeförsäkringen m. m.* (Ds S 1972:3).

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av försvarets civilförvaltning, försäkringsrådet, riksförsäkringsverket, riksrevisionsverket, socialstyrelsen, statskontoret, utredningen rörande systemet för förmåner åt värnpliktiga, Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsförbundet, Lantbrukarnas riksförbund, Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), Landsorganisationen i Sverige (LO), Svenska arbetsgivareföreningen (SAF) och Försäkringskasseförbundet. Socialstyrelsen har bifogat yttrande från länsläkarorganisationen i Göteborgs och Bohus län. Försäkringskasseförbundet har bifogat yttranden från 21 allmänna försäkringskassor.

Nuvarande ordning

I lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL), som trädde i kraft den 1 januari 1963, sammanfördes sjukförsäkring, folkpensionering och försäkring för tilläggspension till ett enhetligt lagverk, medan yrkesskadeförsäkringen, som regleras i lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring (YFL), fick kvarstå som en fristående försäkring. F. n. handläggs i första instans ärenden enligt AFL av de allmänna försäkringskassorna och ärenden enligt YFL av riksförsäkringsverket.

¹ Ledamöter generaldirektören Yngve Samuelsson, ordf., förbundsjuristen hos Landsorganisationen i Sverige Bert Ahlgren, riksdagsmännen Alvar Andersson i Knäred och Torsten Fredriksson, direktören i Sveriges verkstadsförening Olof Gustafsson, ombudsmannen i Svenska metallindustriarbetareförbundet Henry Karlsson och direktörsassistenten i Svenska arbetsgivareföreningen Inge Svensson.

Yrkesskadeförsäkringslagen

Enligt YFL har den som är omfattad av sjukförsäkringen enligt AFL och drabbas av yrkesskada rätt att, för tid till och med nittionde dagen efter den då skadan inträffade, dock längst till den dag skadan medför rätt till livränta eller t. o. m. den dag rätten till sjukpenning upphör enligt AFL (samordningstid), från allmän försäkringskassa erhålla sjukvårdserättning och sjukpenning enligt samma grunder som vid annan sjukdom. Om yrkesskadad under samordningstiden ej är omfattad av sjukförsäkringen, den skadade är t. ex. utländsk medborgare som ej är bosatt i Sverige, får han redan under denna tid ersättning enligt YFL men med samma belopp som han skulle ha fått om AFL:s regler varit tillämpliga på honom. Motsvarande gäller yrkesskadad som visserligen är sjukförsäkrad men inte berättigad till sjukpenning enligt AFL, t. ex. person under 16 år. Sådan skadad får sjukpenning enligt YFL som motsvarar den sjukpenning han skulle fått om han varit placerad i sjukpenningklass enligt AFL:s regler. Yrkesskadad har redan under samordningstiden rätt till ersättning enligt YFL för behövlige kostnader för tandläkarvård, sjukvård utom riket och särskilda hjälpmedel till lindrande av menliga följder av skadan, allt i den mån ersättning inte utgår enligt AFL. För tiden efter samordningstidens utgång regleras yrkesskadeersättningen helt enligt YFL.

Yrkesskadeförsäkringen enligt YFL är dels obligatorisk, dels frivillig. Den obligatoriska försäkringen omfattar, med vissa undantag, varje arbetstagare i allmän eller enskild tjänst samt, i den mån Kungl. Maj:t så förordnar, den som undergår yrkesutbildning eller deltar i praktisk yrkesorientering. Försäkringen avser att skydda mot följderna av yrkesskada. Därmed menas dels skada till följd av olycksfall i arbetet, dels skada som eljest orsakats av arbetet och framkallats genom inverkan av ämne eller strålände energi dels vissa andra typer av skador, som på annat sätt än genom olycksfall orsakats av arbetet i den mån de omfattas av särskilt förordnande av Kungl. Maj:t. Man skiljer sålunda mellan olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar. Till olycksfall i arbetet räknas även olycksfall under färd till eller från arbetsstället, om färden föranleds av och står i nära samband med anställningen. Om den som ådragit sig skada varit utsatt för olycksfall i arbetet eller yrkessjukdom som omfattas av lagen skall orsakssamband anses föreligga mellan olycksfallet eller sjukdomen och skadan, om inte betydligt starkare skäl talar däremot (bevisregeln).

Ersättning enligt YFL utgår dels vid sjukdom i form av sjukersättning (sjukpenning och ersättning för sjukvårdskostnad), dels vid invaliditet i form av livränta och dels vid dödsfall i form av begravningshjälp och livräntor till efterlevande. — Ersättningen för sjukvård omfattar i första hand liksom enligt AFL behövlige kostnader för läkarvård, sjukhusvård och läkemedel samt nödvändiga utgifter för resor. Vidare ersätts behövlige kostnader för tandläkarvård samt resor i samband därmed. Slutligen ersätter försäkringen kostnader för särskilda hjälpmedel av olika slag som

Kartong: S. 25, tredje stycket, rad 6.

Slår: *också de bästa möjligheterna till kontakt både med arbetsgivare och med. Rättat till: också en rikhaltig rättspraxis på området som ger ledning vid bedöm-*

är behövliga för att lindra följderna av yrkesskada, t. ex. kryckor och proteser. — Sjukpenningens storlek bestäms i princip av den sjukpenningklass till vilken den skadade är att hänföra med hänsyn till sin årsinkomst vid skadetillfället. Hel sjukpenning utgår för varje dag som sjukdomen medför förlust av arbetsförmågan och halv sjukpenning för varje dag som arbetsförmågan till följd av sjukdomen är nedsatt med minst hälften. Sjukpenningklasserna och beloppet av hel sjukpenning inom varje klass bestäms med ledning av AFL. I förekommande fall höjs sjukpenningen liksom enligt AFL med bantillägg. Då en yrkesskadad person under längre tid är ur stånd att reda sig själv kan ett vårdbidrag om högst fem kronor per dag läggas till sjukpenningen. Någon motsvarighet till detta vårdbidrag finns ej enligt AFL:s regler om sjukförsäkring. Arbetstagare, som på anmodan av riks-försäkringsverket eller med verkets samtycke under någon tid avhåller sig från arbete i syfte att förebygga att yrkesskada uppstår, återuppstår eller förvärras kan under denna tid få skäligen ersättning, motsvarande högst hel sjukpenning jämte bantillägg. — Om en yrkesskada efter det sjukdomstillståndet upphört medför under längre eller kortare tid bestående förlust av arbetsförmågan eller nedsättning av denna med minst en tiondel utges under denna tid livränta till den skadade. Om samma yrkesskada ånyo medför sjukdom, på grund varav sjukpenning skall utgå, får den skadade dock inte uppbära livräntan under sjukdomstiden. Livräntan beräknas efter ett ersättningsunderlag som bestäms i förhållande till den årliga arbetsförtjänsten. Även livränta kan kompletteras med vårdbidrag.

Om skadad från allmän försäkringskassa uppburit ersättning, som skulle ha utgetts av riks-försäkringsverket, skall vad som utgetts från kassan avdragas från ersättning som i anledning av skadan tillkommer honom enligt YFL samt det avdragna beloppet utbetalas till kassan.

Om någon, som har rätt till sjukpenning, bantillägg eller livränta, inte är svensk medborgare och inte är bosatt i riket får riks-försäkringsverket med hans samtycke när som helst i stället för sådan ersättning till honom utge ett engångsbelopp, som beräknas i förhållande till ersättningens kapitalvärde. Om sådant utbyte ägt rum föreligger ingen rätt till vidare ersättning på grund av skadan.

Kostnaden för den obligatoriska yrkesskadeförsäkringen bestrids genom årliga försäkringsavgifter som erläggs av arbetsgivaren. Avgifterna beräknas på summan av vad arbetsgivaren under året utgett till arbetstagaren i lön eller naturaförmåner. Viss del av avgifterna skall anses svara mot förvaltningskostnader. Som förvaltningskostnader räknas endast omkostnaderna för försäkringsrådets och riks-försäkringsverkets verksamhet i fråga om obligatorisk yrkesskadeförsäkring. Avgifterna ingår till en fond, benämnd yrkesskadeförsäkringsfonden. Ersättning i anledning av inträffad skada utbetalas av riks-försäkringsverket.

Den frivilliga försäkringen kan meddelas dels åt enskilda personer, dels kollektivt åt bl. a. arbetsgivare för hos honom anställda arbetstagare. Den avser i princip samma slags skador som den obligatoriska försäkringen, vare sig dessa ådragits i eller utom arbete, i den mån skadorna ej omfattas

av den obligatoriska försäkringen. Även frivillig försäkring äger rum i riksförsäkringsverket. Avgiften bestäms emellertid helt efter vanliga försäkringsmässiga principer.

Särskilda regler för statsanställda

Beträffande arbetstagare i statens tjänst gäller i fråga om yrkesskadeförsäkring vissa specialregler, som finns i kungörelsen (1954:670) med särskilda bestämmelser om tillämpning av lagen om yrkesskadeförsäkring å arbetstagare i statens tjänst. För sådan arbetstagare skall ingen försäkringsavgift erläggas. Om arbetstagaren i tjänst hos staten ådragit sig yrkesskada skall den ersättning, som arbetstagaren skulle ha fått uppbära enligt YFL och som inte utges av allmän försäkringskassa, utges av statsverket. Själva skaderegleringen handhas av riksförsäkringsverket. — Inom den statliga sektorn råder vidare viss samordning av lön och yrkesskadeersättning. För personer, på vilka det allmänna avlöningsavtalet för statliga och vissa andra tjänstemän (AST) är tillämpligt, gäller vissa regler om löneavdrag i samband med yrkesskada. Enligt detta avtal får således tjänsteman för tid till och med nittionde dagen efter den då skadan inträffat eller yppats full lön under förutsättning att skadan enligt arbetsgivarens bedömande ådragits genom uppenbart olycksfall. Detsamma gäller vissa fall av smittsam sjukdom. I annat fall utgår i stället såsom vid vanlig sjukdom lön med s. k. A-avdrag under de första nittio dagarna. Finner riksförsäkringsverket eller högre instans i sådant fall att sjukdomen är att anse som yrkesskada utbetalas det avdragna beloppet retroaktivt. Fr. o. m. nittioförsta dagen efter den då skadan inträffat eller yppats skall den skadade vidkännas ett löneavdrag, benämnt yrkesskadeavdrag, som varierar beroende på månadsinkomsten. Staten svarar för omkostnaderna för försäkringsrådets och riksförsäkringsverkets verksamhet såvitt angår obligatorisk yrkesskadeförsäkring för arbetstagare i statens tjänst.

Specialförfattningar

Riksförsäkringsverket handlägger också ersättningsärenden på grund av ett flertal specialförfattningar, enligt vilka ersättning utges i huvudsak enligt YFL:s principer.

Enligt militärerättningsförordningen (1950:261, MeF) och kungörelsen (1950:334) med tillämpningsföreskrifter till militärerättningsförordningen utges av statsmedel ersättning till värnpliktiga, hemvärnspersonal och personal i åtskilliga andra frivilliga försvarsorganisationer som under militärtjänstgöring ådrar sig sjukdom eller drabbas av skada på grund av olycksfall. Som militärtjänstgöring anses bl. a. även färder till och från tjänstgöringen vilka föranletts av och stått i nära samband antingen med denna eller med permission eller annan ledighet. Orsakssamband skall liksom enligt YFL anses föreligga mellan olycksfall och inträffad skada om inte betydligt starkare skäl talar däremot. Om orsakssambandet mellan militärtjänstgöring och sjukdom, som inte orsakats av olycksfall,

vilken yppas under tjänstgöringen eller efter denna eller under uppehåll däri gäller speciella regler. I fråga om ersättningsformerna ansluter sig MeF i allt väsentligt till YFL. Vissa särbestämmelser finns dock. Sålunda skall sjukpenning, livränta och vårdbidrag i regel inte utgå så länge tjänstgöringen varar. Värnpliklig, som under grundutbildning, motsvarande utbildning enligt värnpliktslagen eller repetitionsutbildning i direkt anslutning till grundutbildning ådragit sig sjukdom, vilken ej föranletts av tjänstgöringen men efter tjänstgöringens slut medför nedsättning av arbetsförmågan med minst hälften, har rätt till s. k. särskild sjukpenning. Detsamma gäller om han efter tjänstgöringens slut ådragit sig sjukdomen under utryckningsmånaden eller månaden närmast efter denna. Särskild sjukpenning utgår med det belopp som skulle ha utgått enligt AFL om placering i sjukpenningklass skett efter vissa grunder. Någon samordning mellan MeF och AFL motsvarande den som gäller mellan YFL och AFL förekommer inte.

Enligt kungörelsen (1966:514) med vissa bestämmelser om vapenfria tjänstepliktiga gäller bestämmelserna i MeF med tillhörande kungörelse för vapenfri tjänstepliktig, som ådrar sig skada eller sjukdom under tjänstgöring enligt lagen om vapenfri tjänst.

Enligt förordningen (1954:249) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under tjänstgöring i civilförsvaret utgår ersättning av statsmedel till den som under tjänstgöring i civilförsvaret, däri inbegripet utbildning eller övning för sådan tjänstgöring, drabbas av skada till följd av olycksfall eller inverkan, som avses i YFL. Ersättningen skall motsvara vad som skulle ha utgivits om skadan omfattats av den obligatoriska yrkesskadeförsäkringen. För skada som omfattats av denna utgår ej ersättning enligt förordningen. Någon samordningstid förekommer inte.

Enligt kungörelsen (1962:607) om ersättning på grund av verksamhet för brandsläckning m. m. och kungörelsen (1961:457) om ersättning på grund av medverkan i skyddsarbete vid olyckor i atomanläggningar m. m. skall förordningen om ersättning i anledning av kroppsskada ådragen under tjänstgöring i civilförsvaret äga motsvarande tillämpning om någon ådragit sig kroppsskada under verksamhet eller övning som avses i kungörelserna.

Enligt förordningen (1954:250) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under vistelse å anstalt m. m. får den som är häktad eller intagen på fängvårdsanstalt eller vårdas på allmän eller statsunderstödd enskild vårdanstalt för alkoholmissbrukare ersättning av statsmedel för skada, som under vistelse på häktet eller anstalten drabbas honom till följd av olycksfall eller inverkan, som avses i YFL, oavsett om skadan inträffat i eller utom arbete. Ersättningsbestämmelserna följer i huvudsak YFL. Sjukpenning eller livränta utges ej till den skadade för tid under vilken han är häktad eller intagen på anstalt.

Om person som tjänstgör ombord på svenskt fartyg och är obligatoriskt försäkrad enligt YFL till följd av krigsåtgärd drabbas av olycksfall skall den därav föranledda skadan enligt lagen (1954:246) om krigsförsäkring för sjömän m. fl. anses som yrkesskada, även om olycksfallet

inträffat utom arbetet. Lagen äger enligt särskild kungörelse (1954:278) tillämpning inom samtliga farvatten samt, vid vistelse i land, inom utrikes ort där fartyget befinner sig. Reglerna i YFL tillämpas men det finns även vissa särbestämmelser. Krigsförsäkringen finansieras ej av statsmedel utan genom ett tillägg till arbetsgivaravgiften enligt YFL.

Förordningen (1954:247) om ersättning av statsmedel vid olycksfall, som till följd av krigsåtgärd drabbar sjömän m. fl. ger ekonomiskt skydd i vissa fall som inte täcks av krigsförsäkringslagen. Förordningen avser personer, som tjänstgjort på svenskt fartyg, vilket genom sjöolycka utom riket gått förlorat eller inte kunnat sättas i stånd, och som drabbats av olycksfall till följd av krigsåtgärd under hemresa till Sverige med annat fartyg. Olycksfallet skall ha inträffat inom sådant område och under sådan tid att krigsförsäkringslagen gäller. Ersättning utgår av statsmedel. Enligt förordningen har Kungl. Maj:t rätt att besluta att ersättning av statsmedel skall utgå även i andra fall än de nämnda.

Förordningen (1954:248) om ersättning av statsmedel vid olycksfall, som till följd av krigsåtgärd drabbar fiskare avser yrkesfiskare som till följd av krigsåtgärd drabbas av olycksfall under fiske eller vid försök att rädda människoliv ur sjönöd eller vid användning av fiskebåt utan att fiske bedrivs. Om krigsförsäkringslagen inte är tillämplig och om skadan inte uppkommit vid användning av utländsk fiskebåt, har den skadade eller hans efterlevande rätt till ersättning efter samma grunder som gäller enligt krigsförsäkringslagen för ombordanställda och deras efterlevande.

Anmälan

Arbetsgivare som fått kännedom om inträffad yrkesskada är enligt YFL och föreskrifter i kungörelse (1968:595) angående anmälan om yrkesskada skyldig att ofördröjligen göra anmälan om skadan, om denna medfört eller skäligen kan antas medföra rätt till sjukpenning enligt AFL eller ersättning enligt YFL. Anmälan skall göras till den allmänna försäkringskassa, hos vilken den skadade är inskriven, eller, om han ej är inskriven hos sådan kassa, till riksförsäkringsverket. Har försäkringskassa anledning anta att inträffad sjukdom är att anse som sådan yrkesskada som skall anmälas hos kassan, skall kassan se till att anmälan kommer in. Kassan skall vidare se till att anmälan gjorts på fastställd blankett och, om det behövs, föranstalta om komplettering. Om anmälan kommit in och den försäkrade avlidit till följd av skadan eller denna skäligen kan antas komma att medföra bestående förlust eller nedsättning av hans arbetsförmåga, skall kassan omedelbart sända anmälan vidare till riksförsäkringsverket. Detsamma gäller de fall då sjukersättning redan under samordningstiden skall utges av verket, dvs. då den skadade inte är försäkrad för sjukpenning enligt AFL eller då det är fråga om ersättning för utgifter som inte alls eller endast till en del ersätts av sjukförsäkringen. I övriga fall skall anmälan ligga kvar hos försäkringskassan till dess samordningstiden gått ut. Om skadan inte slutreglerats enligt sjukförsäkringsbestämmelserna i AFL under samordningstiden, skall anmälan på

nittioförsta dagen sändas över till riksförsäkringsverket. Om slutreglering skett skall särskild slutuppgift, som anger i vilken omfattning sjukpenning utbetalts av kassan under samordningstiden, sändas in till verket.

Enligt tillämpningskungörelsen till MeF skall vederbörande truppförbandschef anmäla inträffad skada direkt till riksförsäkringsverket om skadan skäligen kan antas föranleda ersättning enligt förordningen. I fråga om hemvärnspersonal åligger samma skyldighet hemvärnschef eller driftvärnschef och i fråga om viss annan frivillig personal vederbörande länsstyrelse. Motsvarande förfarande skall enligt kungörelsen om vapenfria tjänstepliktiga iaktas beträffande dessa. Även enligt förordningen om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under tjänstgöring i civilförsvaret, kungörelserna om ersättning på grund av verksamhet för brandsläckning m. m. och om ersättning på grund av medverkan i skyddsarbete vid olyckor i atomanläggningar m. m. samt förordningen om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under vistelse å anstalt m. m., skall anmälan göras direkt till riksförsäkringsverket.

Tillsyn och besvär

Mot riksförsäkringsverkets beslut i ärende enligt YFL och specialförfattningarna får talan föras hos försäkringsrådet genom besvär. Den som önskar ändring i allmän föreskrift, som meddelats av riksförsäkringsverket, får enligt YFL göra ansökan härom hos försäkringsrådet. Även om talan inte förts eller ansökan inte gjorts får rådet ta upp beslut eller allmän föreskrift till prövning. Det åligger även rådet att med uppmärksamhet följa försäkringens tillämpning och utveckling.

Mot beslut av försäkringskassa i ärende angående försäkring enligt AFL (således även beslut i yrkesskadeärenden som inom samordningstiden skall handläggas enligt sjukförsäkringsreglerna i AFL) får besvär anföras hos riksförsäkringsverket. Verket får också utan att talan förs ta upp ärende enligt AFL till prövning. Uppstår tvist mellan allmänna försäkringskassor angående tolkning eller tillämpning av AFL, skall tvisten på yrkande av någon av kassorna avgöras av riksförsäkringsverket. Verket utövar även tillsyn över de allmänna försäkringskassorna, som skall ställa sig verkets anvisningar till efterrättelse.

Mot försäkringsrådets beslut i ärende enligt YFL och specialförfattningarna och riksförsäkringsverkets beslut enligt AFL får talan föras genom besvär hos försäkringsdomstolen. Vad angår beslut enligt AFL får verket självmant underställa sådant beslut försäkringsdomstolens prövning, om det för enhetlig lagtolkning eller rättstillämpning är av synnerlig vikt att saken prövas av domstolen eller eljest särskilda skäl finns för sådan prövning.

Kommittén

Kommittén betonar att den enligt sina direktiv skall gå igenom hela lagstiftningen om yrkesskadeförsäkring. Samtidigt har kommittén haft i

uppdrag att pröva om det är möjligt att som en första etapp genomföra en partiell decentralisering av handläggningen i första instans av vissa ärenden inom yrkesskadeförsäkringen, främst sjukersättningsärenden, från riksförsäkringsverket till de allmänna försäkringskassorna. För att fullgöra sistnämnda del av sitt uppdrag har kommittén med förtur behandlat frågan om decentralisering av yrkesskadeförsäkringens sjukersättningsdel.

Visserligen har kommittén ännu inte varit i tillfälle att pröva om de materiella reglerna om sjukersättning vid yrkesskada behöver ändras, men de ändringar i dessa regler som kan komma att genomföras i samband med en ny lagstiftning om yrkesskadeförsäkring torde enligt kommittén inte vara av den art och omfattning att de hindrar en etappvis genomförd decentralisering av hithörande ärenden.

Kommittén har följaktligen ansett sig kunna lägga fram förslag om vissa decentraliseringsåtgärder rörande yrkesskadeförsäkringens sjukersättningsdel och därvid förutsatt att någon ändring nu inte vidtas i de till denna del hörande materiella reglerna. Enbart den obligatoriska yrkesskadeförsäkringen har behandlats av kommittén, som inte ansett det lämpligt att redan nu pröva frågan om en decentralisering av skaderegleringen inom den frivilliga försäkringen.

Kommittén anser att det i och för sig ligger nära till hands att försäkringskassorna får överta hela den skadereglerande verksamheten inom yrkesskadeförsäkringen. Samordningsregeln, som infördes år 1954, har kommit att innebära att den allmänna sjukförsäkringen svarar för sjukhjälpn även i övervägande antalet yrkesskadefall, nämligen de fall där sjukdomen upphört inom samordningstiden. Siffermässigt innebär detta att försäkringskassorna i dagens läge slutreglerar i runt tal 120 000 av det totala antalet yrkesskadefall per år, som kan beräknas till cirka 140 000. Även beträffande det resterande antalet yrkesskadefall, dvs. de fall som administreras av riksförsäkringsverket, biträder kassorna i viss omfattning vid skaderegleringen, bl. a. genom att infordra anmälningar om yrkesskada och eventuella kompletteringar till sådana.

Till förmån för en överflyttning av beslutanderätten till försäkringskassorna talar enligt kommittén att besluten vid ett decentraliserat beslutsförfarande träffas så nära den försäkrade att personlig kontakt mellan denne och den skadereglerande instansen kan åstadkommas i enkla former. Med nuvarande ordning har den försäkrade under den centrala handläggningen – som huvudsakligen är skriftlig – begränsad möjlighet att muntligen lämna upplysningar i ärendet. Vidare framhåller kommittén fördelen med den kontakt som försäkringskassan normalt har med vederbörande arbetsgivare. Vid lokal handläggning ökar också möjligheterna till personlig kontakt med den behandlande läkaren. Härigenom blir det möjligt att snabbare än eljest betala ut sjukpenning. Det nuvarande systemet med central prövning har vidare erfarenhetsmässigt varit förenat med den nackdelen att den försäkrade ibland trott att riksförsäkringsverkets prövning omfattat alla de förmåner var till skadan kunnat berättiga honom. Detta har medfört att den försäkrade

underlåtit att ta nödvändiga initiativ. Vidare gör en lokal handläggning det lättare att besluta om lämpliga rehabiliterande åtgärder. I sjukersättningsärenden som överförts till riksförsäkringsverket för handläggning sker verkets rehabiliteringsverksamhet ofta med bistånd av försäkringskassorna. Kommittén framhåller vidare att en decentralisering till försäkringskassorna kan beräknas minska administrationskostnaderna för yrkesskadeförsäkringen. Kommittén anser sig dock inte nu kunna uppskatta storleken av rationaliseringsvinsterna.

Kommittén framhåller att en decentralisering till de 26 försäkringskassorna i landet å andra sidan kan medföra risk för oenhetlig rättstillämpning. Kommittén anser att denna risk emellertid motverkas av flera förhållanden. Dels har kassornas personal redan viss vana vid det material som en yrkesskadeakt omfattar och dels har riksförsäkringsverket utarbetat en speciell kurs, som befattningshavare vid olika kassor genomgått. Även genom att medicinsk expertis med specialitet på olika områden ställs till kassornas förfogande i tillräcklig omfattning redan från början och genom ytterligare utbildning av kassapersonalen bör förutsättningar skapas för en enhetlig rättstillämpning. En sådan främjas också enligt kommittén genom fortlöpande rådgivnings- och tillsynsverksamhet från riksförsäkringsverkets sida.

Decentraliseringens omfattning

Kommittén föreslår att decentraliseringen nu i princip bör omfatta den obligatoriska yrkesskadeförsäkringens sjukersättningsärenden, dvs. frågor om sjukpenning och frågor om ersättning för läkar-, tandläkar- och sjukhusvårdskostnader samt kostnader för specialbehandling (sjukgymnastik, massage osv.) och för läkemedel. Kommittén anser att dessa ärenden, som sammanlagt uppgår till bortåt 22 000 per år, utgör den lättare delen av yrkesskaderegleringen och att försäkringskassorna genom en sådan decentralisering successivt får växa in i skaderegleringen på yrkesskadeområdet.

Efter samråd med riksförsäkringsverket har kommittén emellertid ansett sig böra förorda att vissa grupper sjukersättningsärenden tills vidare undantas från decentraliseringen. Som allmänt skäl för denna ståndpunkt åberopar kommittén den verksamhet som f. n. pågår i syfte att genom automatisk databehandling rationalisera försäkringskassornas arbete, i första hand de rutinbetonade arbetsuppgifterna. Kassornas hantering av den allmänna försäkringen kommer därigenom att ändras avsevärt under de närmaste åren och kassorna väntas också få helt nya arbetsuppgifter. Kommittén föreslår att följande tre ärendegrupper tills vidare undantas från decentraliseringen, nämligen dels ärenden som avser ersättning för sådana yrkesskador som är att beteckna som yrkessjukdomar, dels skadeärenden som gäller anställda på vilka allmänt avlöningsavtal för statliga och vissa andra tjänstemän (AST) är tillämpligt, dels ärenden enligt lagen om krigsförsäkring för sjömän samt vissa skadeärenden som avser ersättning av statsmedel enligt andra med YFL sidoordna-

de författningar än MeF. Enligt kommittén bör skaderegleringen av dessa tre ärendegrupper flyttas från riksförsäkringsverket till försäkringskassorna först sedan översynen av de materiella reglerna på området slutförts.

Kommittén anför också speciella skäl för att undanta dessa grupper från decentraliseringen. Vad angår den första gruppen, yrkessjukdomarna, framhåller kommittén att antalet sådana fall är ganska ringa i förhållande till antalet olycksfallsskador. Vid en fördelning av ärendena på en mångfald kassor skulle därför varje kassa få endast ett begränsat antal fall på sin lott, vilket skulle försvåra rutinen. Ärendena om yrkessjukdomar är inte sällan svårbedömda och fordrar i allmänhet ett vidlyftigt utredningsarbete. En yrkessjukdom kan ibland ha sin orsak långt tillbaka i tiden och därför vara att bedöma enligt äldre lagstiftning. Det är enligt kommittén tänkbart att sjukdomar som i dagens läge inte anses som ersättningsgilla yrkessjukdomar inom en inte alltför avlägsen framtid kan komma in under yrkesskadeförsäkringen. Yrkessjukdomarna resulterar vidare efter sjukdomstillståndets upphörande ofta i bestående invaliditet och fallet skall då överlämnas till riksförsäkringsverkets prövning om så inte redan skett.

Vad därefter angår de s. k. statsskadorna pekar kommittén på att det för anställda i statens tjänst och likställda råder viss samordning mellan lön och yrkesskadeersättning. Reglerna i AST anses i detta hänseende i många fall besvärliga att tillämpa och riksförsäkringsverket har därför i ganska stor omfattning kommit att tjäna som rådgivningsorgan för myndigheterna. Enligt kommittén kan det vara praktiskt att verket får fortsätta att vara ett centralt informations- och rådgivningsorgan i detta hänseende. Det är inte heller uteslutet att den nuvarande ordningen beträffande prövningen av statsskadorna inom yrkesskadeförsäkringen kan komma att omprövas under kommitténs fortsatta arbete. Antalet till riksförsäkringsverket inkomna anmälningar rörande statsskador brukar uppgå till närmare 2 000 per år.

Den tredje undantagsgruppen avser dels skador som omfattas av krigsförsäkringen för sjömän, dels skador ådragna under tjänstgöring i civilförsvaret, under brandsläckning, under skyddsarbete vid olyckor i atomanläggningar samt under vistelse på anstalt m. m. och dels olycksfall som till följd av krigsåtgärd drabbat sjömän, fiskare m. fl. Det rör sig här enligt kommittén om ett obetydligt antal skadefall, sammanlagt 100–200 per år. Vägande praktiska skäl talar mot en överflyttning av dessa ärenden.

Kommittén har vidare särskilt behandlat ett par grupper av ärenden, beträffande vilka kommittén för egen del varit tveksam om den lämpligaste tidpunkten för en decentralisering, nämligen ärenden angående tandskador och ärenden enligt MeF.

Vad angår tandskadorna erinrar kommittén om det förslag till allmän tandvårdsförsäkring som numera har lagts fram av 1970 års utredning om tandvårdsförsäkring. Särskilt med tanke på vad en tandvårdsförsäkring kan komma att innebära då det gäller att tillföra försäkringskassorna tandläkarexpertis kan det enligt kommitténs mening vara ändamålsenligt

att dröja med ett beslut om decentralisering av tandvårdsärendena till dess beslut har fattats i denna fråga.

Vad angår ärenden enligt MeF konstaterar kommittén till en början, att ersättning av statsmedel utgår vid skador som någon ådragit sig under militärtjänst i stort sett enligt samma regler som finns i YFL. Antalet militärskador brukar uppgå till 3 000–4 000 per år. De skäl som talat för en överflyttning av sjukersättningsärendena enligt YFL gäller enligt kommittén också beträffande sjukersättningsärenden enligt MeF. Även om reglerna i YFL och MeF på väsentliga punkter är likartade, kommer emellertid vid en decentralisering försäkringskassorna att ställas inför uppgiften att tillämpa författningsbestämmelser med vilka de tidigare inte haft någon närmare kontakt. Det kan därför enligt kommitténs mening vara lämpligt att dröja något med ett decentraliseringsbeslut i denna del.

Riksförsäkringsverkets befogethet att byta ut sjukpenning mot engångsbelopp då det gäller utomlands bosatta utländska medborgare bör enligt kommittén flyttas över till försäkringskassa. Uträkningen av ersättningsbeloppets storlek bör dock alltså göras av verket.

Förslagens lagtekniska utformning

Kommittén har övervägt huruvida de författningsändringar som behöver göras i samband med den förordade partiella decentraliseringen bör ske genom ändringar i alla i förslaget berörda författningar eller genom att en särskild fullmaktslag tillskapas, utformad så att Kungl. Maj:t bemyndigas att förordna om decentralisering i överensstämmelse med förslaget. Kommittén har stannat för att förordna en särskild fullmaktslag med hänvisning främst till att kommitténs förslag bör genomföras successivt.

Tillsyn och besvär m. m.

Kommittén föreslår att försäkringsrådet skall ha vissa tillsynsfunktioner och att besvär över allmän försäkringskassas beslut i decentraliserat ärende bör anföras hos försäkringsrådet i enlighet med vad som f. n. gäller beträffande riksförsäkringsverkets beslut enligt YFL och MeF. Försäkringsrådets beslut bör liksom hittills kunna överklagas hos försäkringsdomstolen.

Kommittén föreslår vidare att decentraliserat ärende skall handläggas av den allmänna försäkringskassa hos vilken den skadade är inskriven eller skulle ha varit inskriven om han uppfyllt åldersvillkoret i 1 kap. 4 § AFL. Beträffande den som inte är eller efter fyllda 16 år skulle vara inskriven vid någon kassa, dvs. utländsk medborgare som inte är bosatt i riket, föreslår kommittén att handläggningen av praktiska skäl förläggs till Stockholms läns allmänna försäkringskassa.

Kommittén föreslår vidare att riksförsäkringsverket skall få meddela de tillämpningsföreskrifter som kan föranledas av decentraliseringen. Om ovisshet råder hur ett ärende skall bedömas, bör försäkringskassa enligt kommittén få inhämta yttrande från verket. Om sådant yttrande inte har inhämtats föreslår kommittén att verket skall få rätt att, vid sin prövning av fråga om den skadades rätt till livränta, frångå den bedömning kassan gjort i sjukersättningsärendet. Kommittén understryker att denna rätt endast bör utnyttjas vid uppenbara oriktigheter, t. ex. om en klar avvikelse från rådande praxis skulle föreligga.

Administrationsfrågor

Vad först gäller försäkringskassorna erinrar kommittén om att enligt gjorda beräkningar en total decentralisering av alla årliga sjukersättningsfall enligt YFL – i runt tal 22 000 ärenden – för huvuddelen av kassorna skulle medföra en ökning av mellan 100 och 1 000 fall per år. För försäkringskassorna i Stockholms län, Göteborgs stad och Malmöhus län skulle dock ökningen bli omkring 4 500, 2 000 respektive 1 500 fall per år. Därtill kan komma 3 000–4 000 militärskador årligen. Som jämförelse antecknar kommittén från kassornas nuvarande verksamhet, att ärenden angående ersättning för läkarvårdskvitton uppgår till cirka 5 miljoner, angående ersättning för resekostnader till cirka 2,9 miljoner och angående ersättning för sjukhusvårdsfall till cirka 0,9 miljoner per år, vartill kommer per år cirka 5,5 miljoner sjukfall med sjukpenning, cirka 10 miljoner sjukpenningutbetalningar och cirka 2 miljoner klassplacementsbeslut. Kommittén anser att även en total decentralisering av sjukersättningsärendena endast skulle kräva en mindre personalförstärkning hos kassorna.

Kommittén redovisar också av riksförsäkringsverket utförda beräkningar enligt vilka yrkesskadeförsäkringens sjukersättningsärenden sysselsätter drygt ett hundratal tjänstemän vid verkets yrkesskadeavdelning. Den föreslagna decentraliseringen innebär för verkets del en beräknad minskning av personalbehovet med omkring 75 anställda.

Vad angår yrkesskadeförsäkringens finansiering föreslår kommittén ingen ändring av de principer som gäller f. n. De utbetalningar försäkringskassorna kommer att få göra för inträffade skador bör således enligt kommittén täckas av yrkesskadeförsäkringsfonden respektive utgå av statsmedel. Den ökning av kassornas administrationskostnader som reformen kan väntas medföra bör kassorna enligt kommittén få kompensation för enligt samma principer som tillämpas för riksförsäkringsverket.

Remissyttrandena

Förslaget har i huvudsak fått ett positivt mottagande under remissbehandlingen. Samtliga remissinstanser tillstyrker att en decentralisering genomförs. *Riksförsäkringsverket*, *riksrevisionsverket* och *statskontoret* ser förslaget som ett led i utvecklingen mot en generell överflyttning av

administrationen i första instans av yrkesskadeförsäkringen till de allmänna försäkringskassorna. *Socialstyrelsen*, *LO*, *TCO* och *Lantbrukarnas riksförbund* anser att en decentralisering kommer att leda till en förbättrad service för de yrkesskadade. *Svenska landstingsförbundet* och *Svenska kommunförbundet* anför att förslaget innebär administrativa fördelar för landstingen och kommunerna. *Försäkringskasseförbundet* framhåller att kassornas kännedom om lokala förhållanden kan vara av stort värde vid ärendenas bedömning samt att möjligheter skapas för en snabbare handläggning av de skadades ersättningsanspråk. Förbundet anser också att kassorna torde ha goda administrativa förutsättningar att genomföra förslaget. *Riksförsäkringsverket* betonar att den visserligen ringa andel av fallen som är juridiskt och medicinskt svårbedömd bör kunna urskiljas och behandlas vid kassornas centralkontor eller hänskjutas till riksförsäkringsverket.

Decentraliseringens omfattning

Kommitténs förslag att vissa grupper av sjukersättningsärenden skall undantas vid en decentralisering redan den 1 juli 1973 och att man bör dröja något med verkställigheten då det gäller ersättning för tandskador och ersättning enligt MeF tillstyrks eller lämnas utan erinran av *riksrevisionsverket*, *statskontoret*, *Svenska landstingsförbundet*, *Lantbrukarnas riksförbund*, *TCO*, *SACO* och *SAF*.

Vad angår frågan om undantagande av vissa ärenden från decentraliseringen framhåller *riksförsäkringsverket* att det är angeläget att decentraliseringen i den första etappen inte drivs så långt att risk uppkommer för oenhetlig tillämpning och praktiska svårigheter. De tre särskilt angivna ärendegrupper som kommittén undantagit från decentralisering bör således enligt verkets mening tills vidare inte decentraliseras. *Försäkringskasseförbundet* finner det motiverat att övertagandet sker successivt. *LO* anser att så många ärenden som möjligt bör decentraliseras till försäkringskassorna den 1 juli 1973. *Kommunförbundet* ifrågasätter om inte även yrkesskadorna för den av statliga bestämmelser omfattade personalen kan inrymmas i en första decentraliseringsetapp. Förbundet framhåller att det bland kommunernas anställda ingår betydande grupper – i allt väsentligt lärarpersonal – vars anställningsförhållanden regleras genom löneavtal med staten. Om yrkesskadeärendena rörande denna grupp tills vidare skall ligga kvar hos riksförsäkringsverket får kommunerna under ett övergångsskede i dessa ärenden två kontaktvägar, den ena till verket, då det gäller den statligt reglerade personalen, och den andra till vederbörande försäkringskassa i fråga om övriga anställda. Förbundet tillägger dock att olägenheterna inte torde blir särskilt betydande.

Beträffande tandskadorna framhåller *riksförsäkringsverket* att ersättningsfrågorna kan vara svåra att bedöma och i många fall kräva tillgång till odontologisk expertis. Verket anser att en decentralisering av dessa ärenden inte bör ske förrän en tandvårdsförsäkring införts. *Försäkringsrådet* anser att tandvårdsärendena bör föras över redan i en första etapp.

Genom att kassorna övertar skaderegleringen skapas förutsättningar för att den skadades ersättningsanspråk handläggs snabbare, vilket är angeläget med hänsyn till dessa skadors natur. *Socialstyrelsen* anser med hänvisning till den förestående allmänna tandvårdsförsäkringen och den påverkan på försäkringskassornas resurser i fråga om tandläkareexpertis som denna kan medföra, att man bör tillvarata de fördelar som en lokal bedömning medför och därför senast vid försäkringens ikraftträdande föra över tandvårdsärendena till kassorna. Enligt *LO* föreligger knappast tillräckliga skäl för att dröja med en decentralisering av ärenden om tandvårdsersättning, då tillgänglig tandläkareexpertis torde finnas inom folktandvården. Även *Försäkringskasseförbundet* ifrågasätter om man bör senarelägga överförandet av tandvårdsärendena.

Även i fråga om militärsättningsärendena avstyrker *riksförsäkringsverket* bestämt en omedelbar decentralisering. Verket hänvisar därvid till att dessa ärenden ofta ger anledning till samarbete mellan verket och försvarets civilförvaltning redan innan av skadorna föranledda sjukdomstillstånd upphört. *Försvarets civilförvaltning* och *utredningen rörande systemet för förmåner åt värnpliktiga m. fl.* ifrågasätter om inte ärendena enligt *MeF* tills vidare bör undantas från decentralisering i avvaktan på en översyn av bestämmelserna i förordningen. *Utredningen* framhåller därvid att utvecklingen inom försvaret med ökad fritid och vidgade resemöjligheter för de värnpliktiga medfört ett ökat antal svårbedömda gränsfall vid tillämpning av förordningens bestämmelser om skyddets giltighetsområde. Med nuvarande regler kan en decentralisering väntas medföra risk för oenhetlig rättstillämpning utan att några direkta rationaliseringsvinster uppnås. För de militära myndigheterna torde enligt *utredningen* en samtidig decentralisering av sjukersättnings- och livränteärendena vara att föredra. *LO* och *Försäkringskasseförbundet* anser att överförandet av ärenden enligt *MeF* inte bör uppskjutas. *LO* menar därvid att sambandsfrågorna då det gäller militärskador är betydligt enklare än enligt *YFL* samt att antalet militärskadeärenden endast uppgår till 3 000--4 000 per år. *Försäkringsrådet* påpekar att kommitténs lagförslag inte omfattar ärenden angående rätt för värnpliktig att erhålla särskild sjukpenning enligt 22 a § *MeF*. Rådet finner det naturligt, att även dessa ärenden skall kunna flyttas över till försäkringskassorna.

Riksförsäkringsverket avstyrker kommitténs förslag att verkets befogenhet att byta ut sjukpenning mot engångsbelopp då det gäller utomlands bosata utländska medborgare skall föras över till försäkringskassa. Verket framhåller att sådana ärenden sällan förekommer och att några bärande skäl inte anförts för att de skall övertas av kassorna. Liknande synpunkter anförs av *försäkringsrådet*.

Förslagets lagtekniska utformning

Såväl *försäkringsrådet* som *riksförsäkringsverket* ansluter sig till kommitténs förslag om en särskild lag som bemyndigar Kungl. Maj:t att genomföra decentraliseringen i etapper. *Försäkringsrådet* anser att en

sådan anordning ger goda möjligheter att genomföra decentraliseringen på ett smidigt sätt med beaktande av att erforderlig tid anslås för att man skall hinna med nödvändiga förberedelsearbeten. *Riksförsäkringsverket* framhåller att decentraliseringstakten som måste bli beroende av praktiska hänsynstaganden bör bestämmas i administrativ ordning. Om de praktiska erfarenheterna av den första decentraliseringsetappen blir gynnsamma, bör enligt verket möjligheten stå öppen att successivt utvidga decentraliseringen.

Tillsyn och besvär m. m.

Försäkringsrådet och *riksförsäkringsverket* har anfört synpunkter på den av kommittén föreslagna besvärsordningen. *Försäkringsrådet* avstyrker kommitténs förslag att rådet skall ha vissa tillsynsfunktioner och vara första besvärsinstans i vad avser försäkringskassornas handläggning. Dessa uppgifter anser rådet av olika skäl böra ankomma på riksförsäkringsverket. Rådet saknar t. ex. helt resurser att ägna sig åt den erforderliga utbildningen av kassapersonalen. Beträffande den föreslagna instansordningen pekar rådet vidare på att vissa komplikationer kan inträffa om rådet blir besvärsinstans. *Försäkringsrådet* anser därför att försäkringskassas beslut bör överklagas hos riksförsäkringsverket. Verkets beslut bör i vanlig ordning kunna överklagas hos rådet. Däremot bör fullföljdrätten till försäkringsdomstolen begränsas genom att endast frågan om i visst fall den aktuella författningen överhuvudtaget är tillämplig skall kunna prövas av domstolen. *Riksförsäkringsverket* framhåller att – även om försäkringsrådet skulle vara första besvärsinstans och få tillsynsfunktioner gentemot kassorna – verket bör på samma sätt som för närvarande få ta upp ärenden till omprövning i för den skadade gynnsam riktning såvida ärendena inte är förda under försäkringsdomstolens prövning. Vidare bör det ankomma på verket att utöva tillsyn över handläggningen hos försäkringskassorna och att avge yttranden över förda besvär hos försäkringsrådet och försäkringsdomstolen. *Försäkringskasseförbundet* understryker att tillsyns- och besvärsordningen måste vara densamma som för kassornas övriga verksamhet.

Försäkringskasseförbundet ifrågasätter vidare om inte ärenden rörande skadade, som inte är inskrivna hos någon försäkringskassa, bör handläggas av försäkringskassan på den ort där den försäkrade vistas, där arbetsgivarens driftställe är beläget eller vid skadeplatsen. Detta för att fullfölja strävan att lägga besluten så nära den försäkrade som möjligt. Ärenden som rör icke inskrivna sjömän bör enligt förbundet hänföras till sjöfartsdetaljen vid Göteborgs allmänna försäkringskassa som redan har hand om bl. a. sjukhjälpärenden för sjömän under den s. k. redareskyddade tiden. Även *Sveriges redareförening* föreslår sistnämnda kassa för icke inskrivna sjömän.

Administrationsfrågor

Försäkringsrådet, riksförsäkringsverket, Lantbrukarnas riksförbund, TCO, LO och Försäkringskassaförbundet framhåller att vid en decentralisering stor vikt måste fästas vid utbildningsfrågorna. *Försäkringskassaförbundet* finner det nödvändigt att personalutbildning påbörjas omedelbart efter nästkommande årsskifte för att decentraliseringen skall kunna genomföras smidigt. *Riksförsäkringsverket* anför att decentraliseringen kräver omfattande förberedelser för utbildning av kassapersonal, utfärdande av anvisningar om arbetsfördelningen mellan central- och lokalkontor, utformning av arbetsrutiner, framställning av nya blanketter m. m. samt att ett program för dessa förberedelsearbeten bör läggas upp redan före utgången av år 1972.

Departementschefen

Yrkesskadeförsäkringskommittén har i sitt nu framlagda delbetänkande (Ds S 1972:3) Decentraliseringsåtgärder rörande yrkesskadeförsäkringen m. m. framhållit att de ändringar i fråga om sjukersättningen vid yrkesskada som kan komma att genomföras i samband med en ny lagstiftning om yrkesskadeförsäkring inte är av den art och omfattning att de bör hindra en etappvis genomförd decentralisering av dessa ärenden redan nu. På grund av samordningsregeln i lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring (YFL) svarar den allmänna sjukförsäkringen för sjukhjälpn även i det övervägande antalet yrkesskadefall, nämligen de fall som kan slutregleras inom samordningstiden. Detta gäller, i runda tal, 120 000 av de 140 000 yrkesskador som inträffar varje år. Även beträffande det resterande antalet yrkesskadefall, dvs. de fall som administreras av riksförsäkringsverket, biträder försäkringskassorna i olika hänseenden vid skaderegleringen. Kommittén anser att det därför ligger nära till hands att försäkringskassorna som förutskickats i direktiven får överta hela den skadereglerande verksamheten inom yrkesskadeförsäkringen. Även hänsyn till den försäkrades intressen talar enligt kommittén för en decentralisering genom att en nära personlig kontakt mellan den försäkrade och försäkringskassan då kan åstadkommas. Försäkringskassorna har också de bästa möjligheterna till kontakt både med arbetsgivare och med behandlande läkare.

Mot en decentralisering talar enligt kommittén en viss risk för oenhetlig rättstillämpning. Kommittén bedömer emellertid att denna risk till stor del uppvägs av att försäkringskassorna till följd av samordningsreglerna redan har viss vana att handskas med yrkesskadeärenden och vidare av att kassapersonal har utbildats i yrkesskadeförsäkringsfrågor. Det finns också en rikhaltig rättspraxis på området som ger ledning vid bedömningarna.

Kommittén har stannat för att redan i detta skede av utredningsarbetet lägga fram ett delförslag om decentralisering av huvuddelen av den nuvarande obligatoriska yrkesskadeförsäkringens sjukersättningsärenden. Till de undantag i fråga om vissa ärendegrupper som kommittén ansett böra göras återkommer jag i det följande. Kommittén har däremot inte

funnit det motiverat att i detta sammanhang pröva frågan om en decentralisering av skaderegleringen inom den frivilliga yrkesskadeförsäkringen.

Samtliga remissinstanser har anslutit sig till kommitténs principiella ståndpunkt att handläggningen av sjukersättningsärendena bör decentraliseras utan att resultatet av den pågående översynen av YFL och med denna sidoordnade författningar avvaktas. Remissinstanserna har särskilt framhållit de fördelar som decentraliseringen borde kunna medföra i form av förbättrad service för de yrkesskadade och i administrativt hänseende. Man har emellertid också betonat att den visserligen ringa andel av fallen som är juridiskt och medicinskt svårbedömd bör kunna urskiljas och behandlas vid kassornas centralkontor eller hänskjutas till riksförsäkringsverket.

I likhet med kommittén anser jag goda skäl tala för att en decentralisering av sjukersättningsärendena i yrkesskadeförsäkringen genomförs utan att man avvaktar slutresultatet av kommitténs arbete, som innefattar en genomgripande översyn av lagstiftningen om yrkesskadeförsäkring. Jag förordar att en sådan decentralisering genomförs med början den 1 juli 1973. Försäkringskassorna får därigenom möjlighet att etappvis överta skaderegleringen i första instans i yrkesskadeärenden. Den nu aktuella decentraliseringen innebär emellertid många nyheter i kassapersonalens arbete. Som exempel kan nämnas bedömningen av om yrkesskada föreligger eller inte samt gränsdragningen mellan olycksfall i arbetet och yrkessjukdom. Kassorna måste därför beredas möjlighet till nära kontakt med överordnad myndighet i tveksamma och svårbedömda fall. Även till denna fråga återkommer jag i det följande.

Decentraliseringens omfattning

Kommittén har inte ansett sig böra förorda en decentralisering av samtliga sjukersättningsärenden. Som skäl härför anför kommittén bl. a. att försäkringskassorna under senare delen av år 1973 kommer att vara upptagna av förberedelsearbeten i samband med övergång till automatisk databehandling inom den allmänna försäkringen. Den utbildning m. m., som blir nödvändig vid en decentralisering av yrkesskadeärendena, måste därför vara avslutad före den 1 juli 1973. Beträffande tre ärendegrupper föreslår kommittén därför att en decentralisering bör anstå till dess kommitténs arbete slutförts. Dessa tre grupper av ärenden är dels ärenden som avser ersättning för sådana yrkesskador som enligt YFL är att beteckna som yrkessjukdomar, dels skadeärenden som gäller anställda på vilka det allmänna avlöningsavtalet för statliga och vissa andra tjänstemän (AST) är tillämpligt, dels slutligen ärenden enligt lagen om krigsförsäkring för sjömän och skadeärenden som avser ersättning av statsmedel enligt andra med YFL sidoordnade författningar frånsett militärsättningsförordningen (1950:261, McF). Skälet härför är att dessa ärenden ofta är svårbedömda och dessutom relativt fåtaliga.

Remissinstanserna har i huvudsak tillstyrkt eller lämnat utan erinran

kommitténs förslag att från decentralisering helt undanta dessa tre särskilt angivna grupper av ärenden. Jag delar uppfattningen att handläggningen av dessa ärendegrupper inte bör föras över till försäkringskassorna redan den 1 juli 1973 men anser att den lagstiftning som nu föreslås bör ge Kungl. Maj:t möjlighet att senare förordna om decentralisering för dessa ärendegrupper del om det befinns lämpligt.

Vad angår ärenden om tandskador och ärenden enligt MeF har kommittén tvekat beträffande den lämpligaste tidpunkten för en decentralisering. Kommittén har dock stannat för att föreslå att man beträffande båda dessa ärendegrupper dröjer något med decentraliseringen. Remissopinionen är i dessa fall mera splittrad även om de flesta remissinstanserna tillstyrkt kommitténs förslag eller lämnat det utan erinran. När det gäller tandskadeärendena har sålunda LO och Försäkringskassaförbundet hävdade att dessa ärenden bör flyttas över till kassorna redan i en första etapp, medan riksförsäkringsverket och socialstyrelsen hänvisat till det väntade förslaget om allmän tandvårdsförsäkring. Riksförsäkringsverket har ansett att decentraliseringen av tandvårdsärendena borde anstå till dess en tandvårdsförsäkring införs.

Jag avser att i annat sammanhang ta upp frågan om genomförande av en tandvårdsförsäkring. I den nu aktuella frågan finner jag det mest ändamålsenligt att tandskadeärendena enligt YFL flyttas över till kassorna i samband med införande av en tandvårdsförsäkring. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att förordna härom.

Vad angår ärendena enligt MeF anser jag för min del att övervägande skäl talar mot en omedelbar decentralisering av dessa ärenden. När en decentralisering kan ske är inte möjligt att nu fastställa, men även i detta fall bör Kungl. Maj:t ges möjlighet att i den mån det befinns lämpligt senare förordna om en decentralisering.

Förslagets lagtekniska utformning

Kommittén har föreslagit att den lagstiftning som blir aktuell med anledning av frågan om decentralisering ges formen av en fullmaktslag med bemyndigande för Kungl. Maj:t att inom den av kommittén uppdragna ramen för en decentralisering förordna därom i den takt som kan anses lämplig.

De remissinstanser som uttalat sig i frågan – riksförsäkringsverket och försäkringsrådet – ansluter sig till förslaget om en särskild fullmaktslag, som ger möjligheter för Kungl. Maj:t att genomföra decentraliseringen successivt. De betonar samtidigt vikten av att decentraliseringen kan genomföras smidigt och med praktiska hänsynstaganden.

Även jag anser att en särskild fullmaktslag är det lämpligaste sättet att författningsmässigt lösa decentraliseringsfrågan. I synnerhet som decentraliseringen skall ske successivt skulle en annan lösning kräva återkommande ändringar i nu gällande lagar och andra författningar, främst YFL. Fullmaktslagen bör som kommittén och remissinstanserna framhållit bemyndiga Kungl. Maj:t att i administrativ ordning förordna om decent-

ralisering i den takt som påkallas av praktiska hänsyn. Som jag tidigare utvecklat bör fullmakten omfatta samtliga sjukersättningsärenden inom yrkesskadeförsäkringen samt motsvarande ärenden enligt lagen om krigsförsäkring för sjömän och enligt MeF och andra med YFL sidordnade författningar som avser ersättning av statsmedel.

Sammanfattningsvis förordar jag att, inom ramen för en så utformad fullmakt, i en första etapp från och med den 1 juli 1973 decentraliseras sjukersättningsärenden enligt YFL om grunden för ersättningen är olycksfall i arbete, dock inte tandskadeärenden och ärenden som rör statsanställda. Tandskadeärendena bör decentraliseras vid den tidpunkt då en tandvårdsförsäkring införs. Det är inte möjligt att f. n. precisera någon tidpunkt för decentralisering av andra nämnda ärendegrupper.

Tillsyn och besvär m. m.

Kommittén har föreslagit att besvär över allmän försäkringskassas beslut i ärende som omfattas av förordnande enligt fullmaktslagen skall föras hos försäkringsrådet på samma sätt som i fråga om beslut av riksförsäkringsverket enligt YFL och MeF. Kommittén har vidare föreslagit att försäkringsrådet skall ha vissa tillsynsfunktioner i förhållande till kassorna.

Vid remissbehandlingen har riktats kritik mot förslaget i denna del. Sälunda finner försäkringsrådet det naturligt att riksförsäkringsverket blir såväl besvärmyndighet som tillsynsmyndighet beträffande decentraliserade ärenden. Rådet föreslår att besvär över riksförsäkringsverkets beslut skall föras hos rådet och att rätten till fullföljd av talan hos försäkringsdomstolen över rådets avgöranden i decentraliserade ärenden skall begränsas. Försäkringskassaförbundet erinrar om att den föreslagna ordningen skiljer sig från den som gäller enligt AFL – där riksförsäkringsverket är besvär- och tillsynsmyndighet i förhållande till försäkringskassorna – och anser att en enhetlig tillsyns- och besvärsordning bör gälla för all verksamhet hos kassorna.

Riksförsäkringsverket framhåller att – även om försäkringsrådet skulle vara första besvärsinstans och få tillsynsfunktioner gentemot kassorna – verket bör på samma sätt som f. n. få ta upp ärenden till omprövning i för den skadade gynnsam riktning om inte ärendena är förda under försäkringsdomstolens prövning. Vidare bör det ankomma på verket att utöva tillsyn över handläggningen hos försäkringskassorna och att avge yttranden över förda besvär hos försäkringsrådet och försäkringsdomstolen. Både försäkringsrådet och riksförsäkringsverket pekar dessutom i sina remissyttranden på vissa komplikationer som inträffar med rådet som första besvärsinstans.

För egen del har jag kommit till den uppfattningen att samma tillsyns- och besvärsordning bör gälla för de decentraliserade yrkesskadeärendena som för andra ärenden som försäkringskassorna handlägger. Inte minst av praktiska skäl måste en sådan ordning vara ändamålsenlig. Jag förordar alltså att riksförsäkringsverket blir mellaninstans och att besvär över

verkets beslut får föras hos försäkringsdomstolen.

Som kommittén föreslagit bör decentraliserat ärende handläggas av den försäkringskassa, där vederbörande är inskriven eller skulle ha varit inskriven enligt AFL om han fyllt 16 år. Beträffande handläggningen av ärenden som berör personer, vilka inte är försäkrade enligt AFL och inte kan skrivas in hos försäkringskassa, krävs emellertid en särskild regel. Kommittén har här velat förlägga handläggningen till Stockholms läns allmänna försäkringskassa. Under remissbehandlingen har ifrågasatts om det inte är lämpligare att ärendena handläggs av försäkringskassan på den ort där den försäkrade vistas, där arbetsgivarens driftställe är beläget eller vid skadeplatsen. För egen del finner jag att strävan att åstadkomma närtkontakt mellan den skadade och försäkringskassan blir bäst tillgodosedd om ärendena i hithörande fall behandlas av kassan i den ort, där olycksfallet inträffat eller yrkessjukdom yppats. Den av kommittén föreslagna lösningen med handläggning i Stockholmskassan bör emellertid väljas som en reservregel för det fall att det inte går att med stöd av de förut angivna reglerna avgöra var ärendet skall handläggas. Dock bör i sistnämnda fall ärenden rörande sjönän, som inte är eller skulle ha varit inskrivna hos försäkringskassa, handläggas i Göteborg. Jag vill i detta sammanhang tillägga att försäkringskassorna enligt gängse praxis i betydande omfattning biträder varandra vid handläggningen av ärendena, vilket gör att en skadad i praktiken kan vända sig till närmaste kassa om han har svårt för att nå kontakt med den kassa som enligt vad förut sagts är behörig.

Administrationsfrågor

Förslaget innebär att handläggningen av sjukersättningsärenden inom yrkesskadeförsäkringen i det stora flertalet fall flyttas från riksförsäkringsverket till försäkringskassorna. För riksförsäkringsverkets del betyder detta en minskning av personalbehovet. Till denna fråga återkommer jag i min anmälan i statsverkspropositionen av anslaget till riksförsäkringsverket för budgetåret 1973/74.

Vad gäller försäkringskassorna räknar kommittén med att utflyttningen endast kommer att medföra behov av mindre förstärkningar av personalen. Utflyttningen av ärendena kan således väntas få enbart en ringa inverkan på kassornas förvaltningskostnader. Under sådana förhållanden förordar jag av praktiska skäl att administrationen av dessa ärenden finansieras på samma sätt som kassornas övriga förvaltningskostnader, i avvaktan på slutresultatet av yrkesskadeförsäkringskommitténs utredning i fråga om den framtida administrationen av yrkesskadeförsäkringen.

Upprättade lagförslag

I enlighet med det anförda har inom socialdepartementet upprättats förslag till

1. lag om handläggning av vissa ärenden angående ersättning enligt lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring m. m.,

2. lag om ändring i reglementet (1961:265) angående förvaltningen av riksförsäkringsverkets fonder,

3. lag om ändring i förordningen (1954:249) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under tjänstgöring i civilförsvaret,

4. lag om ändring i förordningen (1954:250) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under vistelse å anstalt m. m.,

5. lag om ändring i förordningen (1954:247) om ersättning av statsmedel vid olycksfall, som till följd av krigsåtgärd drabba sjömän m. fl.,

6. lag om ändring i förordningen (1954:248) om ersättning av statsmedel vid olycksfall, som till följd av krigsåtgärd drabba fiskare.

Specialmotivering

1 Förslaget till lag om handläggning av vissa ärenden angående ersättning enligt lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring m. m.

1 §

Paragrafen anger, i överensstämmelse med vad jag närmare utvecklat i den allmänna motiveringen om decentraliseringens omfattning, ramen för Kungl. Maj:ts rätt att förordna om decentralisering. De angivna lagrummen i YFL och MeF avser ersättning för läkar-, tandläkar- eller sjukhusvård, läkemedel och särskilda hjälpmedel samt sjukpenning och barn-tillägg ävensom sådan skäligen ersättning som kan utgå till den som på anmodan av riksförsäkringsverket eller med dess samtycke avhåller sig från arbete i syfte att förebygga att yrkesskada uppstår, återuppstår eller förvärras. I 22 a § MeF behandlas värnpliktigs rätt att under vissa förutsättningar erhålla s. k. särskild sjukpenning. Även skaderegleringen enligt denna paragraf bör, som försäkringsrådet framhållit under remissbehandlingen, kunna flyttas över till försäkringskassorna. 17 § YFL och 6 § 4 mom. MeF behandlar sådant vårdbidrag, vilket under vissa förutsättningar kan läggas till sjukpenning eller livränta som tillkommer skadad person.

Av hänvisningarna i första stycket följer att förordnande när det gäller YFL endast för avse ärende inom den obligatoriska yrkesskadeförsäkringen.

Då livränta utgår till följd av yrkesskada enligt YFL eller olycksfall enligt MeF händer det att skadan på nytt medför sjukdom, på grund varav sjukpenning skall utgå. Den skadade får då inte uppbära livräntan under sjukdomstiden (16 § YFL och 6 § 3 mom. MeF). Kommittén har föreslagit att handläggningen av sådana sjukpenningärenden stannar hos riksförsäkringsverket under den ofta korta tid som sjukersättning utgår i

stället för livränta. Av praktiska skäl bör dessa sjukersättningsärenden inte decentraliseras till försäkringskassorna. Detta bör beaktas av Kungl. Maj:t då förordnande meddelas om decentralisering.

Andra stycket innehåller ett bemyndigande för Kungl. Maj:t att meddela förordnande om decentraliserad handläggning även av sjukersättningsärenden enligt andra författningar än YFL och MeF. De författningar som avses är förordningen (1954:249) om ersättning i anledning av kroppsskada ådragen under tjänstgöring i civiltjänst, förordningen (1954:250) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under vistelse å anstalt m. m., lagen (1954:246) om krigsförsäkring för sjömän m. fl., förordningen (1954:247) om ersättning av statsmedel vid olycksfall, som till följd av krigsåtgärd drabba sjömän m. fl. och förordningen (1954:248) om ersättning av statsmedel vid olycksfall som till följd av krigsåtgärd drabba fiskare. När det gäller ärenden enligt kungörelsen (1962:607) om ersättning på grund av verksamhet för brandsläckning m. m. och kungörelsen (1961:457) om ersättning på grund av medverkan i skyddsarbete vid olyckor i atomanläggningar m. m. har Kungl. Maj:t redan nu möjlighet att förordna om sättet för deras handläggning.

Det kan alltjämt förekomma skadefall som skall regleras enligt äldre lagstiftning. Regleringen av sådana fall kräver särskild sakkunskap och bör alltjämt skötas av riksförsäkringsverket. I andra stycket har därför angetts att förordnande endast får meddelas beträffande ersättningsärenden enligt vid tiden för förordnandet gällande författning.

Tredje stycket innehåller till att börja med ett förtydligande av vad som följer redan av första stycket, nämligen att vad som i vederbörande författning sägs om riksförsäkringsverket i tillämpliga delar skall gälla för allmän försäkringskassa när den handlägger decentraliserat ärende. De paragrafer vari riksförsäkringsverket, såvitt avser decentraliserade ärenden, ersätts av allmän försäkringskassa är i YFL 11–12, 18, 25, 28–29 §§, 32 § första och tredje styckena, 34–37, 40, 52 och 56 §§ och i MeF 5 och 10 §§, 11 § 1 mom., 12 § 2 mom., 13–15 §§ och 17–19 §§. Utmättnings- och överlåtelseförbudet enligt 50 § YFL för fordran, som inestår hos försäkringsinrättning, får i fråga om decentraliserat ärende anses omfatta fordran hos allmän försäkringskassa. Riksförsäkringsverkets funktioner enligt 1 och 24 §§, 39 § tredje stycket och 41 § YFL berörs inte av lagförslaget.

Andra ledet i stycket markerar att undantag från huvudregeln i första ledet förekommer och att dessa undantag skall framgå antingen av 3–7 §§ i lagen eller av särskild bestämmelse i den aktuella författningen. Sålunda ersätter i fråga om decentraliserade ärenden 4 § i lagförslaget 26 § YFL och 11 § 2 mom. MeF, 3 § i förslaget 30 § YFL och 21 § MeF samt 5–7 §§ i förslaget 44 § YFL och 4 § MeF.

I enlighet med huvudregeln skall anmälan om skada i decentraliserat ärende alltid göras hos allmän försäkringskassa. 2 § i lagförslaget anger bland annat hos vilken kassa anmälan skall göras i olika fall. Denna paragraf kompletterar alltså 32 § första stycket YFL och 5 § MeF. Äliggandet för försäkringskassa att översända handlingar till riksförsäk-

ringsverket enligt 32 § andra stycket YFL kan ej anses tillämpligt i decentraliserat ärende.

Som jag anförde i den allmänna motiveringen skall 39 § andra stycket YFL alltså, i enlighet med sin lydelse, avse enbart omkostnaderna för försäkringsrådets och riksförsäkringsverkets verksamhet beträffande obligatorisk yrkesskadeförsäkring.

2 §

Denna paragraf innehåller bestämmelser om vilken försäkringskassa som skall handlägga ett decentraliserat ärende. Bestämmelserna har behandlats i den allmänna motiveringen under rubriken tillsyn och besvär m. m.

Enligt 32 § första stycket YFL skall beträffande person som är inskriven hos allmän försäkringskassa anmälan om yrkesskada göras hos den kassa där denne är inskriven. Det gäller alltså i Sverige bosatta svenska medborgare och utlänningar som fyllt 16 år. Denna regel avses gälla även i decentraliserade ärenden. Beträffande skadade som inte är inskrivna hos allmän försäkringskassa, dvs. i Sverige bosatta personer som inte fyllt 16 år och personer som inte är bosatta i Sverige, skall sådan anmälan enligt YFL göras hos riksförsäkringsverket. Rörande militärskador skall anmälan alltid göras hos verket. Vid en decentralisering kommer enligt 1 § i lagförslaget, om ingenting annat föreskrivs, riksförsäkringsverkets handläggningssfunktioner enligt YFL och specialförfattningarna att överflyttas på allmän försäkringskassa i den utsträckning decentralisering åger rum. Därav följer att anmälan i decentraliserat ärende enligt YFL rörande den som ej är men skulle ha varit inskriven vid allmän försäkringskassa om han fyllt 16 år skall göras hos den kassa där han skulle ha varit inskriven. Även beträffande i Sverige ej bosatta personer faller det sig naturligt att anmälan skall göras hos den försäkringskassa som sedan handlägger ärendet. Samma regler bör gälla i ärenden enligt MeF och övriga författningar.

3 §

Paragrafen rör ärenden om utbyte av sjukpenning och barntillägg mot engångsbelopp. Den som har rätt till sjukpenning, barntillägg eller livränta enligt YFL eller MeF men inte är svensk medborgare och inte bosatt i riket, kan efter prövning av riksförsäkringsverket i stället för sådan ersättning få ett engångsbelopp om han själv samtycker därtill. Om sådant utbyte ägt rum föreligger sedan ingen rätt till vidare ersättning på grund av skadan. Det gäller alltså personer som ej omfattas av den allmänna försäkringen enligt AFL. Kommittén har föreslagit att även denna prövning i decentraliserade ärenden borde flyttas över på försäkringskassorna, medan uträkningen av beloppet alltså borde ske hos verket. Verket och försäkringsrådet har under remissbehandlingen hävdat motsatt uppfattning och därvid framhållit, att nu avsedda ärenden är

sällsynta och att även om prövningsrätten decentraliseras uträkningen av beloppens storlek enligt förslaget skall utföras av riksförsäkringsverket. Jag anser för min del att frågor om utbyte av periodiska ersättningar mot engångsbelopp alltjämt bör i sin helhet behandlas av verket. Paragrafen har utformats i överensstämmelse härmed.

Paragrafen innehåller också en bestämmelse om att försäkringskassa utan dröjsmål skall underrätta verket om ärende i vilket en fråga om utbyte kan komma upp. Sådan underrättelseskyldighet är en förutsättning för att verket på eget initiativ skall kunna ta upp dessa frågor.

4 §

Paragrafen ersätter för de decentraliserade ärendenas del bestämmelserna i 26 § YFL och i 11 § 2 mom. MeF.

5-7 §§

Paragraferna innehåller de besvärregler som avses gälla för decentraliserade ärenden och ersätter beträffande dessa 44 § YFL och 4 § MeF. Reglerna har utformats med 20 kap. 10, 12 och 13 §§ AFL som förebild.

Den i propositionen förordade lösningen innebär att besvärordningen i de decentraliserade sjukersättningsärendena kommer att vara en annan än i livränteärendena. Detta kan givetvis medföra komplikationer i särskilda fall. Komplikationer uppkommer emellertid oavsett hur frågan om besvärordningen löses och är i själva verket ofrånkomliga i och med att man på ett delområde inom yrkesskadeförsäkringen ändrar administrationen och ger försäkringskassorna ett självständigt ansvar för skaderegleringen i likhet med vad som gäller inom den allmänna försäkringen. Det måste överlämnas åt de tillämpande myndigheterna att lösa de problem som uppstår. Eftersom riksförsäkringsverket blir tillsyns- och besvärmyndighet över försäkringskassorna i de decentraliserade sjukersättningsärendena samtidigt som verket i första instans handlägger livränteärendena bör det kunna förebyggas att motstridiga beslut fattas exempelvis när det blir fråga om att övergå från sjukpenning till livränta.

Kommittén har föreslagit att allmän försäkringskassa, om ovisshet rådde hur ett ärende skulle bedömas, borde inhämta formellt yttrande från riksförsäkringsverket för att därigenom främja en enhetlig rättstillämpning. Då verket som utvecklats i den allmänna motiveringen bör vara första besvärinstans i decentraliserade ärenden har den av kommittén föreslagna ordningen ersatts med regeln i 5 § andra stycket. Denna innebär att verket, även utan att talan förs mot kassans beslut, kan ta upp ärendet till prövning. Regeln avser inte att inskränka försäkringskassas rätt att fråga riksförsäkringsverket till råds i tveksamma fall, en rätt som bör utnyttjas bl. a. i fall då det föreligger risk för sådana motstridiga beslut varom förut talats. Ytterligare möjligheter att bevaka bl. a. samordningssynpunkterna ges verket genom 8 §.

8 §

Jag har nyss berört riks försäkringsverkets rätt att när som helst självmant ta upp ett ärende till prövning efter det beslut fattats i ärendet av försäkringskassa och dess skyldighet att stå till tjänst med upplysningar i tveksamma fall. Utöver denna verksamhet bör verket kunna meddela föreskrifter av allmän natur för att underlätta kassornas arbete efter decentraliseringen. Riks försäkringsverket kan på så sätt också medverka till att åstadkomma en enhetlig praxis. I detta syfte kan verket exempelvis föreskriva skyldighet för kassorna att underrätta verket om sina beslut i vissa typer av ärenden.

Övergångsbestämmelserna

De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 juli 1973. De bör i princip inte tillämpas på skada som inträffat före denna dag och inte heller på skada som inträffar mellan denna dag och senare dag då förordnande träder i kraft. Förordnande om decentraliserad handläggning bör emellertid kunna omfatta även yrkesskador beträffande vilka samordningstiden inte gått ut då förordnandet träder i kraft.

2 Förslaget till lag om ändring i reglementet (1961:265) angående förvaltningen av riks försäkringsverkets fonder

Yrkesskadeförsäkringsfonden skall även ha att bestrida kostnaderna för de sjukersättningar enligt YFL och lagen om krigsförsäkring för sjömän m. fl. som skall utbetalas av de allmänna försäkringskassorna i de fall förordnande om decentralisering givits. Med hänsyn härtill har som fondens utgifter även upptagits dessa kostnader.

Hemställan

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att antaga förslagen till

1. lag om handläggning av vissa ärenden angående ersättning enligt lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring m. m.,
2. lag om ändring i reglementet (1961:265) angående förvaltningen av riks försäkringsverkets fonder,
3. lag om ändring i förordningen (1954:249) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under tjänstgöring i civilförsvaret,
4. lag om ändring i förordningen (1954:250) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under vistelse å anstalt m. m.,
5. lag om ändring i förordningen (1954:247) om ersättning av statsmedel vid olycksfall, som till följd av krigsåtgärd drabba sjömän m. fl.,

6. lag om ändring i förordningen (1954:248) om ersättning av statsmedel vid olycksfall, som till följd av krigsåtgärd drabba fiskare.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:st Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

Innehållsförteckning

Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Lagförslag	2
Utdrag av statsrådsprotokollet den 28 december 1972	10
Inledning	10
Nuvarande ordning	10
Yrkesskadeförsäkringslagen	11
Särskilda regler för statsanställda	13
Specialförfattningar	13
Anmälan	15
Tillsyn och besvär	16
Kommittén	16
Decentraliseringens omfattning	18
Förslagets lagtekniska utformning	20
Tillsyn och besvär m. m.	20
Administrationsfrågor	21
Remissyttrandena	21
Decentraliseringens omfattning	22
Förslagets lagtekniska utformning	23
Tillsyn och besvär m. m.	24
Administrationsfrågor	25
Departementschefen	25
Decentraliseringens omfattning	26
Förslagets lagtekniska utformning	27
Tillsyn och besvär m. m.	28
Administrationsfrågor	29
Upprättade lagförslag	30
Specialmotivering	30
Förslaget till lag om handläggning av vissa ärenden angående ersättning enligt lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring m. m.	30
Förslaget till lag om ändring i reglementet (1961:265) angående förvaltningen av riksförsäkringsverkets fonder	34
Hemställan	34